

неповнолітнього, який відстає у психічному розвитку, необхідна обов'язкова участь психолога та лікаря психіатра. Тому з метою своєчасної якісної роботи з неповнолітніми під час допиту, необхідно залучати фахівців психологів, педагогів, лікарів які мають відповідною освітою, мають досвід у роботі з дітьми, а саме у проведенні допиту дитини відповідного віку.

Список бібліографічних посилань

1. Арямов И. А. Особенности детского возраста. М. : Учпедгиз, 1953. 192 с.
2. Еникеева М. И., Черных Е. А. Психология допроса : учеб. пособие. М. : ВЮЗИ, 1990. 147 с.
3. Пидкасистый П. И. Педагогика : учеб. пособие. М., 1998. С. 3–12.
4. Порубов Н. И. Тактика допроса на предварительном следствии : учеб. пособие. М. : БЕК, 1998. 208 с.
5. Романюк В. В. Деякі особливості допиту неповнолітнього підозрюваного у кримінальному провадженні. *Право і Безпека*. 2016. № 4 (63). С. 81–84.
6. Скорягина Д. А. Судебно-психиатрическая экспертиза : учеб.-практ. пособие. Екатеринбург, 2003. С. 13.
7. Семьянова И. С. Проблемы совершенствования расследования преступлений несовершеннолетних (организационно-правовой аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Омск, 2003. 114 с.
8. Туркот М., Щербакова Г. Тактика надання доказів прокурором під час судового розгляду кримінальних проваджень щодо неповнолітніх. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 1. С. 170–178.

Отримано 03.03.2018

УДК 373.5.035(477.54-25)

Павло Дмитрович ЧЕРВОНІЙ,

*старший викладач кафедри педагогіки та психології
факультету № 3 (підрозділів поліції превентивної діяльності)
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат педагогічних наук;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8172-7732>*

ВИХОВАННЯ КОЛЕКТИВІЗМУ В ШКОЛІ ЗА СИСТЕМОЮ А. С. МАКАРЕНКА

Розкрито традиції комунарського руху, який діє в сотій школі ім. А.С. Макаренка м. Харкова та його активну діяльність. Педагоги школи організовують і приймають активну участь разом з учнями школи. У ході співпраці формують почуття колективізму, чим зберігають традиції спадщини педагогічної діяльності великого педагога, продовжують виховувати підрастаюче покоління, формують майбутніх громадян.

Вихованню колективізму нині приділяється мало уваги, особливо в старших класах: діти більше проводять часу за гаджетами, у соціальних мережах, досвід спілкування отримують тільки віртуальний. Ніхто не задумується, що в подальшому випускники шкіл будуть працювати в дорослих колективах, братимуть участь у різних заходах.

Педагогіка А. С. Макаренка актуальна і нині, бо суспільство розвивається, одне покоління змінює інше, і кожному поколінню, учням, майбутнім педагогам, вихователям, а особливо психологам, які будуть працювати у ювенальній превенції прийдеться стати макаренками, зуміти перевиховати дитину, надати консультативну допомогу батькам, надати правильний вектор розвитку особистості – як бути корисною для суспільства.

Ми намагаємося показати, що виховання колективізму в школі здійснюється за допомогою технології комунарського руху, який започаткував А. С. Макаренко, на прикладі Харківської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів ім. А. С. Макаренка.

У Харківській школі № 100 і зараз підтримуються традиції комунарського руху. За традицією щорічно проводяться триденні комунарські збори на території бази відпочинку «Комунар». Їх із нетерпінням чекають учні школи. На них формуються різні вікові загони – від п'ятого до одинадцятого класу. Три наймолодші загони складаються з учнів 5–7 класів. У кожного загону є своя назва. У комунарських зборах беруть участь до 200 учнів. Комісарами на зборах обираються випускники школи, стажисти – учні дев'ятого – одинадцятого класу, які переймають досвід комунарів. Під керівництвом комісара і стажистів вирішуються різні завдання (організовується колективна творча справа, відбувається прийом у комунари). Збори розпочинаються з ранку о 8:00, проте хоч і закінчуються о 20:00, ніхто ще не збирається їх залишати. Діти цікаво проводять час протягом дня, тому що педагог-організатор Ольга Євгенівна Цап та психолог Вікторія В'ячеславівна Гапон організують багато захоплюючих та пізнавальних заходів. На першому місці – колективізм, а от щоб брати участь у заходах, необхідно витримати конкурс.

На ці збори також запрошуються учні, яким необхідно налагодити стосунки в шкільному колективі – спільні заняття об'єднують та згуртовують хлопців і дівчат, бо тут діють методи виховання А. С. Макаренка. Особливе значення для формування колективу має спільна діяльність у підготовці до різних заходів.

Комунарський збір розпочинається зі святкової лінійки, візитки загонів «Будемо знайомі» і конкурсів, наприклад, ЛЦП (Любіть ці пісні), «Галопом по Європі», КТД (колективно творча справа), «Країна моєї мрії». Потім проводиться гра на місцевості «Подорож до центру Землі» з лабіринтами, болотами та переправами, коли необхідно встановити намет, розпалити багаття з трьох сірників, зібрати рюкзак. Особливе місце займає обговорення важливих подій біля багаття. Біля багаття проходить головна подія комунарського збору – здійснюється посвята в почесні комунари: дітям пов'язують червоні галстуки із синьою облямівкою – символом комунарської організації. По традиції приймають тих, хто неодноразово брав участь у комунарських зборах і виявив себе здатним виконувати із сумлінністю закони комунарського життя і гідний високого звання комунара.

Директор школи Ткач Вікторія Володимирівна активно підтримує комунарський збір та роботу шкільного музею, бо вважає, що система виховання А. С. Макаренка має позитивний ефект у вихованні дітей. Комунарські збори об'єднують учнів і педагогів у дружній і творчий колектив, сприяють патріотичному вихованню учнів [1].

Варто зауважити, що в процесі організації та проведення комунарських зборів поступово склалися свої закони для учасників збору, зокрема, головними законами міжособистісного спілкування є: відома вимога А. С. Макаренка: «Не пищати!» (хоч би як важко не було: терпіти, долати); комунар повинен бути цікавим для себе та інших, знаючим, тямущим, комунікативним, порядним, самокритичним, відповідальним за себе й за інших; у своїй діяльності керуватися девізом: «Живи та дій для посмішки іншого, неси радість людям, кожну справу виконуй творчо». Цим головним правилами повинні підпорядковувати свою поведінку всі члени комунарської організації.

Кожного разу до дня народження А. С. Макаренка у школі проводиться урочиста лінійка, на якій здійснюють урочисті промови. На вхіді у школу біля пано великому педагогу стоїть кошик квітів та почесна варта із старшокласників. Головним почесним гостем є член управління Міжнародної макаренківської асоціації Науменко Любов Іванівна. Учні разом із педагогами покладають квіти до пам'ятників на прохідній об'єднання «Комунар» і біля школи.

У школі підтримуються традиції, заведені в дитячій трудовій комуні. У інших школах обираються старости, а в школі № 100 – як було у А. С. Макаренка – черговий командир. Він може бути обраний на весь семестр, а може і на місяць – як вирішать класні збори.

Також у школі діє дитяча юнацька організація «Алі вітрила», яка користується великою популярністю серед учнів. Вона також підтримує комунарські традиції й використовує методи самоврядування.

Щодо педагогічного складу, то одинадцять із сорока трьох учителів є випускниками школи № 100.

Комунарський рух позитивно впливає на розвиток особистості учня. Передусім життя і діяльність комунарів під час зборів цікаві, багаті на різні заходи, пронизані атмосферою творчості, дружби, співробітництва, колективізму і взаємодопомоги. Дітям надається прекрасна можливість для виявлення і формування лідерських якостей, оскільки кожен зможе спробувати перевірити себе в якості комісара чи стажиста загону, чергового командира комунарського збору або організатора гри на місцевості. В умовах комунарського збору кожного вислухають, підтримають, що сприяє розвитку впевненості у собі та формуванню колективізму.

Список бібліографічних посилань

1. Науменко Л. И. Педагогика Макаренко в действии. *Федовець*. 2014. 11 дек. С. 4.

Отримано 05.02.2018

